



SYMBOLY REPUBLIKY SYMBOLS OF THE CZECH REPUBLIC

PAVEL SEDLÁČEK





© Úřad vlády České republiky, Praha 2007
Vydáno ve spolupráci s Národním archivem, Národním muzeem,
Archivem Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a Kanceláří prezidenta republiky

© Office of the Government of the Czech Republic, Prague 2007
Published in association with the National Archives, the National Museum the Archive
of the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic,
and the Office of the President of the Republic

ISBN 978-80-87041-29-1



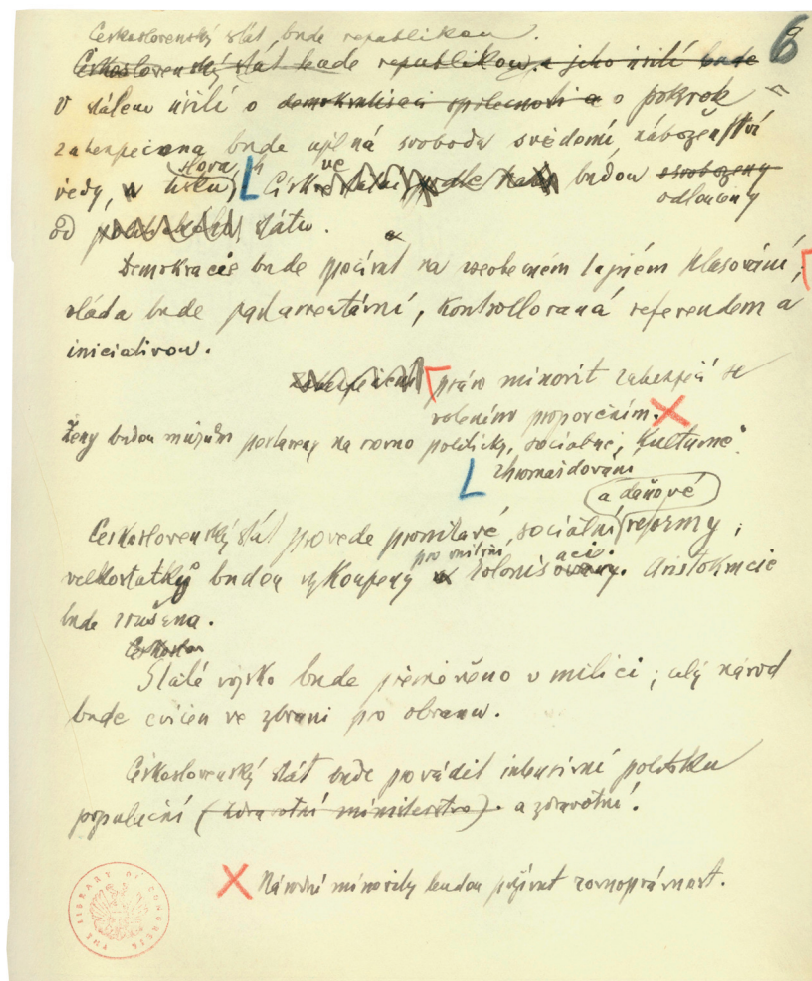


Oficiální státní symbolika České republiky je definována ve 14. článku Ústavy z roku 1992. Zahrnuje velký a malý státní znak, státní barvy, státní vlajku, vlajku prezidenta republiky, státní pečeť a státní hymnu. Plní především funkce identifikační a reprezentativní. Svým způsobem však také přibližuje jednotlivé etapy z více než tisíciletých dějin státu, jehož počátky sahají do 9. století na Moravu, kde došlo k přijetí křesťanství spojeného s užíváním písma, a který se dnes jmenuje Česká republika. Připomíná historickou kontinuitu, návaznost současnosti na úsilí desítek generací předků.

Z hlediska vývoje lze minulost české státní symboliky rozdělit do čtyř období, přičemž mezníky, které je od sebe oddělují, se ne vždy shodují s mezníky politických dějin. Zásadní politické změny často nacházely vyjádření v symbolické oblasti až s určitým zpožděním. Do začátku 20. století šlo vlastně především o symboliku vládnoucího panovníka, která plnila prakticky stejné funkce jako nyní symboly republiky. Z nejstaršího období se bezprostřední spojitost s dneškem neuchovala, ale právě tehdy vznikly během 12. století v západokřesťanském civilizačním okruhu znaky odpovídající pravidlům heraldiky. Znaky se staly základem všech státních symbolů s výjimkou hymny. Druhé období začalo nástupem krále Přemysla Otakara II. na český trůn v roce 1253. Tím okamžikem převzal vlastně automaticky roli znaku českého krále stříbrný korunovaný dvouocasý lev na červeném štítu, později podle okolností doplňovaný dynastickými erby a heraldickým vyjádřením ostatních královských a císařských titulů tehdejších panovníků. Třetí období zahájil reskript císařovny Marie Terezie z 29. listopadu 1752. Z právního hlediska ustano-

The official state symbols of the Czech Republic are defined in Article 14 of the Constitution from 1992. They comprise a great and small coat of arms, the state colours, the state flag, the flag of the President of the Republic, the state seal and the national anthem. They primarily serve the purposes of identification and representation. Yet to some degree they also shed light on individual stages in the history – more than a thousand years old – of a state whose origins can be traced back to the 9th century in Moravia, where the people were converted to Christianity in a move associated with the use of the written word, and which we now know as the Czech Republic. These symbols recall historical continuity, the bond between the present and the efforts of dozens of generations of our forebears.

From the aspect of evolvement, the history of Czech state symbols can be split into four periods; the milestones which separate these periods are not always consistent with landmarks in the country's political history. It often took some time for fundamental political change to be reflected in symbols. Until the start of the 20th century, the symbolism was generally that of the governing ruler, and played virtually the same role as the official state symbols do today. Although the direct link with the oldest period has been long severed, it was then, in the 12th century, that arms consistent with the rules of heraldry first came to light in western Christian civilization. It was these arms that paved the way for all the state symbols except the anthem. The second period began when Přemysl Otakar II assumed the Bohemian throne in 1253. It was then that the silver, crowned, two-tailed lion on a red shield (subsequently



Washingtonská deklarace z roku 1918. Šestá strana konceptu, autograf T. G. Masaryka. / The 1918 Washington Declaration. Page six of the draft, T. G. Masaryk's autograph.

vil zavedení jednotného panovnického znaku, společného pro rakouské i české země. Fakticky to znamenalo konec užívání specificky české symboliky na státní úrovni.

V říjnu 1918 leží z hlediska vývoje státní symboliky začátek období, které trvá dodnes. K rozhodující změně došlo v bezprostřední souvislosti s přelomem v politických dějinách, vyvolaným úspěšným zahraničním i domácím odbojem proti Rakousko-Uhersku během první světové války. Exilová prozatímní česko-

complemented with the various dynastic coats-of-arms and heraldic manifestations of other royal and imperial titles of later sovereigns) automatically became the heraldic emblem of the King of Bohemia. The third period began with Empress Maria Theresia's rescript of 29 November 1752, legally establishing a uniform sovereign coat of arms common to both the Austrian and Bohemian Lands. This de facto spelled the end of specifically Czech symbols at state level.

In the evolution of state symbolism, October 1918 marked the beginning of a period which has continued to the present day. The crucial change was directly attributable to an upheaval in political history prompted by the successful international and domestic revolt against Austria-Hungary during the First World War. The Czechoslovak provisional government in exile, headed by T. G. Masaryk, officially notified its appointment on 14 October after the ratification of the force of the Treaty; two days later, through a manifesto of Emperor Charles I, Austria-Hungary tried to garner the support of the American president Wilson by offering autonomy to those nations in the western half of the empire. T. G. Masaryk responded on 18 October with the promulgation of the Washington Declaration, published in the American press, which expressly invoked the American Declaration of Independence from 1776 and proclaimed that the new Czechoslovak state would be a republic. On the same day, President Wilson rejected the Austrian-Hungarian offer of autonomy as derisory. He declared that the further fate of the empire would be left to the discretion of its individual nations. When Austria-Hungary accepted Wilson's conditions on 28 October and, by means of an official



V den vítězství čs. revoluce
a nové samostatnosti národa
sepsal Alois Rašín. Original průběh zákonu
československé republiky
vyprac. Národním výborem dne 28. října 1918, uložen
do archivu koncup
Samostatný stát československý vstoupil v život zachován jeho smyslem
dosavadního právního řádu se stavem monarchie, aby nenastaly změny a upre-
ven byl narušen předstívaný k novému státnímu životu, Národní výbor
jmenem Československého národa jako vykonavatel státní správy
nářizuje:
Článek I.
Státní formou československého státu uveřejní Národní shromáždění ve složení
ní s Československým Národním Radou v Praze jako orgány jednoplenné
vše národa. Věz se tak stane vykonavatel správy státní
výbor.
Článek II.
Všechny dosavadní zákony a nařízení zůstávají platnými
v platnosti.

První československý zákon
z roku 1918. Přední strana
konceptu, autograf A. Rašína. /
The first Czechoslovak law
from 1918. Front page of the
draft, Alois Rašín's autograph.

5

slovenská vláda v čele s T. G. Masarykem po souhlasu mocností Dohody 14. října oficiálně oznámila své ustanovení a o dva dny později se Rakousko-Uhersko prostřednictvím manifestu císaře Karla I. pokusilo nabídkou autonomie pro národy západní poloviny říše získat podporu u prezidenta Spojených států amerických Wilsona. T. G. Masaryk 18. října zareagoval zveřejněním Washingtonské deklarace, publikované v americkém tisku, která se výslovně odvolávala na americkou Deklaraci nezávislosti z roku 1776 a proklamovala, že nový československý stát bude republikou. Téhož dne prezident Wilson odmítl rakousko-uherskou nabídku zavedení autonomie jako již nedosta-

note from foreign minister Andrassy, sought an armistice, the people of Prague took this to mean capitulation. The National Committee proclaimed the birth of a Czechoslovak state. Before the day was out, the first Czechoslovak law had entered into force - the Reception Act on the Assumption of Power and on the Retention of the Force of Current Law, which was drawn up by Alois Rašín. The formation of Czechoslovakia in 1918 saw statehood removed from the realm of theory back to the world of reality, in the process transforming the country from a monarchy installed in the 9th century into a republic.



Ústava Československé republiky z roku 1920, preamble. / 1920 Constitution of the Czechoslovak Republic, preamble.

6

čující. Prohlásil, že další osud říše závisí na rozhodnutí jednotlivých národů. Když potom 28. října Rakousko-Uhersko akceptovalo Wilsonovy podmínky a nótou ministra zahraničí Andrassyho požádalo o příměří, lidé v Praze ji pochopili jako kapitulaci. Národní výbor proklamoval vznik československého státu. Ještě tentýž den vstoupil v platnost první československý zákon, tzv. recepční, o převzetí moci a ponechání dosavadního právního řádu v platnosti; sepsal jej Alois Rašín. Vytvoření Československa v roce 1918 vrátilo vlastní státnost z oblasti teorie zpět do reality. Její forma se přeměnila z monarchie, která přetrvávala od 9. století, na republiku.





VELKÝ STÁTNÍ ZNAK

Po zavraždění posledního přemyslovského krále Václava III. v roce 1306 následoval čtyřletý zápas o český trůn, v němž zvítězil Jan Lucemburský. V prvních letech vlády byl mladý král pod silným vlivem své manželky Elišky Přemyslovny a jeho symbolika důsledně navazovala na přemyslovské předchůdce. Po otevřeném konfliktu s královnou a jejími stoupenci však Jan Lucemburský v první polovině 20. let královskou symboliku demonstrativně změnil. Na nové pečeti použil čtvrcený štít, střídající českého lva v prvním a čtvrtém poli se znakem Lucemburska ve druhém a třetím poli; vyjádřil tím svůj silný vztah k Lucemburskému hrabství. Přestože jeho nástupci na trůně zdůrazňování symbolu Lucemburska nepřevzali, obliba čtvrcených štítů v české heraldice přetrvala. Za Zikmunda Lucemburského se ve čtvrceném štítu s českým lvem poprvé střídaly arpádovské pruhy Uherského království, výjimečně se kombinace symboliky obou států objevovala i v polceném štítu. V roce 1490 se český král Vladislav Jagellonský stal také uherským králem a personální unie obou monarchií potom pokračovala téměř bez přerušení. Současně se ve čtvrceném znaku objevil střední štítek s erbem právě panující dynastie a tato podoba heraldického symbolu českých králů zůstala zachována až do roku 1711. Pokud panovník nosil titul římského krále nebo císaře, umisťoval se čtvrcený uhersko-český štít s dynastickým středním štítkem na hrudi římské orlice nebo orla se svatozářemi kolem hlav. Poslední Habsburk Karel VI. užíval tituly krále španělského, proto nezbylo než ustálený český panovnický znak změnit, aby zahrnul znamení Kastilie i Aragonska. Při té příležitosti došlo

GREAT STATE COAT OF ARMS

The assassination of the last Přemyslide King, Wenceslas III, in 1306 was followed by a four-year struggle for the Bohemian throne, in which John of Luxembourg emerged victorious. In the first few years of his reign, the young king was heavily influenced by his wife, Elisabeth Přemyslide, and his symbols were thoroughly consistent with his Přemyslide predecessors. However, after an open conflict with the queen and her supporters, in the first half of the 1320s John of Luxembourg demonstratively changed the royal symbols, establishing a new seal with a quartered shield, alternating the Bohemian lion in quarters 1 and 4 with the Luxembourg arms in quarters 2 and 3. He did this to express his strong bond with the Duchy of Luxembourg; although his successors to the throne did not continue the emphasis on the symbol of Luxembourg, the popularity of quartered shields in Czech heraldry persisted. It was under the reign of Sigismund of Luxembourg that the Bohemian lion first found itself alternating with the Arpad bars of the Kingdom of Hungary in a quartered shield; in exceptional cases, the combined symbols of the two states also appeared in an impaled shield. In 1490, Vladislav Jagellon, King of Bohemia was also elected King of Hungary and the personal union between the two monarchies then continued almost unabated. At the same time a small inescutcheon appeared in the quartered shield, containing the coat-of-arms of the reigning dynasty. The heraldic symbol of the kings of Bohemia remained in this form until 1711. If the monarch held the title of Roman King or Emperor, the quartered Hungarian-Bohemian shield with the



Velký znak České republiky. /
Great coat of arms of the
Czech Republic

8

k přemístění dvouocasého lva do středního štítku na místo původně vyhrazené dynastickému erb, které se začalo považovat za nejprestižnější pozici.

Smysl 18. století pro systematickost vedl k sestavení neoficiálního znaku, jenž neměl obsahovat heraldická znamení jiných království než českého a mohl být zařazen mezi znaky ostatních evropských monarchií. V jeho středu se objevil dynastický erb, prostor uvolněný symboly cizích království zaujala znamení přivtělených zemí České koruny. Součástí tohoto neoficiálního znaku mohli být i štítonoši v podobě českých lvů. Za pozornost stojí, že ani jeden lev zde nemá na hlavě korunu, což snad souviselo s porizením znaku v souvislosti s přípravami na českou korunovaci Karla VI., konanou 5. září 1723. V heraldických příručkách se neoficiální znak udržel i za následujících monarchů.

Od poloviny 15. století začaly na velkých pečetích české královské kanceláře znak panovníka po stranách doprovázet okrajové štítky, reprezentující přivtělené země České koruny. První místo mezi nimi náleželo Moravskému markrabství. Užívalo stříbrno-červeně šachovanou orlici se zlatou korunou a zbrojí na modrém štítu. Počátky moravského znaku spadají do doby krále Přemysla Otakara II., jenž jako součást své ambiciózní politiky využíval propracovaný systém symbolů a i vzhledem k tomu, že vládl také v rakouských zemích, potřeboval patřičné zastoupení Moravy. Nejstarší doklad moravské orlice se zřetelným šachováním se dochoval na pečetí města Znojma přivěšené k listině z roku 1272; na královské pečetí je šachování nepochybné až za Jana Lucemburského. Od 13. století se na Moravě postupně zaváděla šlechtická stavovská samospráva, reprezentovaná právě zemským znakem se šachovanou

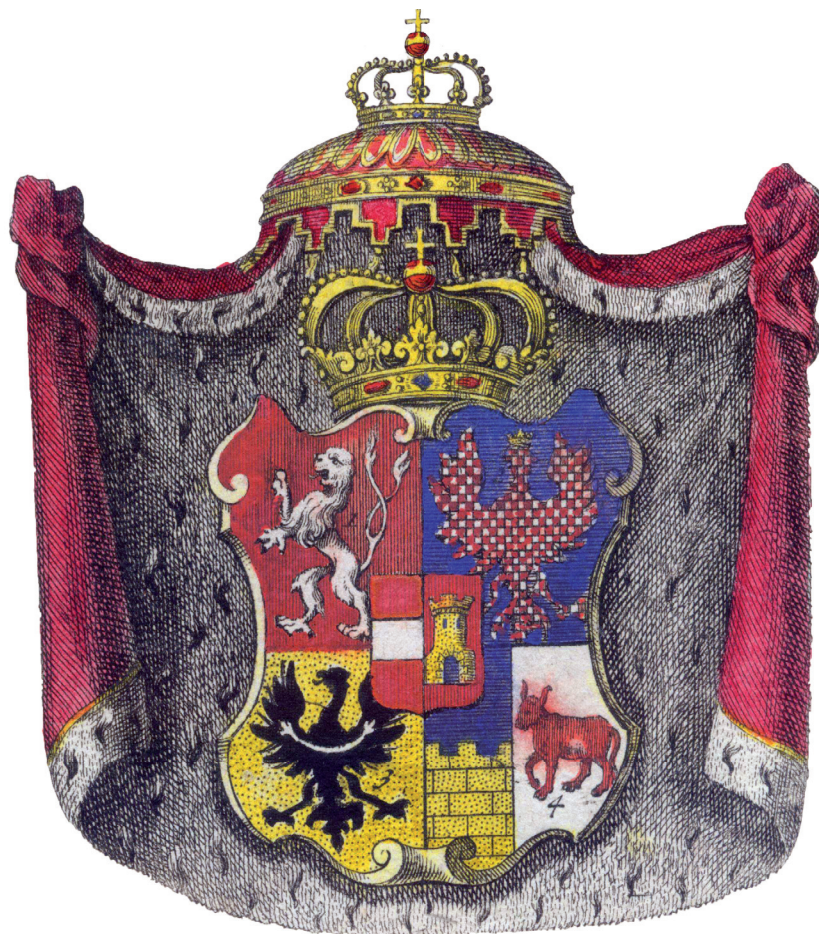
dynastic inescutcheon was placed on the breast on the breast of the Roman eagle with halos around its head. The last Habsburg, Charles VI, used the title King of Spain, and therefore there was no option but to change the established Bohemian arms to incorporate the heraldic devices of Castile and Aragon. On this occasion, the two-tailed lion was repositioned in the inescutcheon in the place originally reserved for the coat-of-arms of the current dynasty, which began to be viewed as the most prestigious position.

The 18th century's systematic line of thought culminated in the creation of an unofficial heraldic emblem which was designed to eliminate the devices of kingdoms other than Bohemia and could rank alongside the arms of other European monarchies. The dynastic coat of arms featured in the middle, the space vacated by the symbols of foreign kingdoms was occupied by the devices of the incorporated lands of the Crown of Bohemia. Supporters, in the form of Bohemian lions, could also be part of the unofficial heraldic emblem. It is worth noting that no lion has a crown on its head, which was perhaps indicative of the fact that the emblem was composed in connection with the preparations for the Bohemian coronation of Charles VI, held on 5 September 1723. This unofficial heraldic symbol remained in armorials even under subsequent monarchs.

From the mid-15th century, side shields representing the incorporated lands of the Crown of Bohemia started to accompany the monarch's arms on the great seals of the Chancery of the King of Bohemia. The first place among these shields belonged to the Margraviate of Moravia. It used a silver and red chequered eagle with a golden crown and armour on a blue shield. The origins of the Moravian







Neoficiální český znak císaře Karla VI. Norimberský erbovník z roku 1726, kolorováno. / Unofficial heraldic emblem of Emperor Charles VI representing the Crown of Bohemia. Nuremberg armorial from 1726, coloured.

orlicí. V roce 1462 císař Bedřich III. jako odměnu za pomoc obdrženou během vzájemných bojů mezi Habsburky polepšil moravský znak změnou stříbrné barvy šachování na zlatou. Český král však úpravu nepotvrdil a v praxi se neprosadila, až v 19. století ji začali vyzdvihovat odpůrci vazeb mezi Moravou a Čechami. Šlo především o moravské Němce, kteří si ze zlato-červeného šachování odvodili svoji podobu dvoubarevné moravské vlajky s horním žlutým a dolním červeným pruhem. Rakousko-Uhersko akceptovalo zlato-červené šachování moravské orlice

arms can evidently be dated to the reign of King Přemysl Otakar II, who, as part of his ambitious policy, employed an intricate system of symbols; bearing in mind that he also ruled the Austrian Lands, the due representation of Moravia was essential. The oldest evidence of the Moravian eagle with clear chequering exists in a seal of the city of Znojmo attached to a document from 1272; that the chequering exists on the royal seal only becomes undisputed under the reign of John of Luxembourg. From the 13th century, the self-regulation of the nobility was gradually phased in, as represented by the provincial arms with a chequered eagle. As a reward for providing assistance during internal skirmishing within the House of Habsburgs, Frederick III improved the Moravian arms in 1462 by replacing the silver chequering for gold chequering. However, the King of Bohemia did not ratify this change and it was not applied in practice; attention was not drawn to this until the 19th century, when those opposing the bonds between Moravia and Bohemia started emphasizing it. Notably, these opponents were Moravian Germans, who derived the two-coloured Moravian flag, with an upper yellow and lower red stripe, from the gold and red chequering. Austria-Hungary accepted the gold and red chequering of the Moravian eagle in its state coat of arms in 1915, but these arms existed barely three years.

From the perspective of prestige, the second position among the side shields in the great seals of the Chancery of the King of Bohemia belonged to the provincial arms of Silesia. In the Middle Ages, the Bohemian Přemyslides held running battles for this country with the Polish Piasts, who ruled Silesia in the 12th century. Members of the branched dynasty



ve svém státním znaku v roce 1915, ten ale platil pouhé tři roky.

Z hlediska prestiže druhá pozice mezi okrajovými štitky na velkých pečetích české královské kanceláře patřila zemskému znaku Slezska. O tuto zemi ve středověku opakovaně bojovali čeští Přemyslovci s polskými Piastovci, kteří ve 12. století Slezsku vládli. Členové rozvětvené dynastie si polský stát mezi sebe rozdělili a slezští Piastovci se odmítli podříditi svrchovanosti polských panovníků. Na začátku 13. století si Slezsko rozčlenili na dva celky, podstatně bohatší Dolní Slezsko na západě a méně významné Horní Slezsko na východě země; v obou přitom i nadále pokračovalo dělení mezi místní knížata a vznikala další malá vévodství. Králové Jan Lucemburský a Karel IV. postupně všechna připoutali prostřednictvím lenních vazeb k českému státu. Nejbohatší z nich, Vratislavsko, se po smrti posledního vratislavského Piastovce v roce 1335 transformovalo na tzv. bezprostřední vévodství, ovládané královskými úředníky. Český panovník se tím vlastně zařadil mezi slezské vévody a po vymření posledních Piastovců v 17. století zůstal jediným. Znak Vratislavska byl integrován mezi královskou symboliku, od 15. století začal reprezentovat Dolní Slezsko a později celé Slezsko jako zemi v rámci České koruny. Jedná se o původní erb dolnoslezských Piastovců, na zlatém štítu umístěnou korunovanou černou orlicí s červenou zbrojí a na hrudi se stříbrným půlměsícem, který je zakončen jetelovými trojlístky a uprostřed má křížek. Když se v roce 1742 armádou pruského krále poražená Marie Terezie musela vzdát většiny Slezska a zůstala jí jen malá část někdejšího, navíc převážně hornoslezského území, ponechala pro toto tzv. rakouské Slezsko dosavadní znak s černou orlicí.

carved up the Polish state amongst themselves, and the Silesian Piasts refused to bow to the sovereignty of the Polish monarchs. At the beginning of the 13th century, they split Silesia into two parts, the much richer Lower Silesia to the west and the rather less significant Upper Silesia to the east; in both units, the division among local dukes continued and further minor duchies arose. King John of Luxembourg and Charles IV gradually reined them all in through feudal ties to the Bohemian state. The richest duchy here, Wratislawia, was transformed into a 'direct duchy' on the death of the last Piast of Wratislawia in 1335, and as such was controlled by royal officials. As a result, the Czech monarch ensured that he figured among the Silesian dukes, and when Piasts reached the end of their line in the 17th century, he was the last duke standing. The coat of arms of Wratislawia is integrated among the royal symbols; in the 15th century it started representing Lower Silesia and, later, the whole of Silesia as a country subject to the Crown of Bohemia. It was originally the coat of arms of the Lower-Silesian Piasts, comprising a crowned black eagle in red armour, with a silver crescent on its breast, ending in three-leafed clover and with a cross in the middle, against the background of a gold shield ('clover stalk'). When Maria Theresia, defeated by the army of the king of Prussia, was forced to surrender most of Silesia in 1742 and was left with just a fraction of the territory - and mainly the Upper Silesian part at that - she kept the existing coat of arms with the black eagle for what became known as 'Austrian Silesia'.

Maria Theresia's government responded to the defeats in the wars against Prussia by introducing the centralizing reforms associated with Count Haug-



Na neúspěch ve válkách s Pruskem reagovala Marie Terezie centralizačními reformami, spojenými se jménem hraběte Haugvice. Jejich cíle otevřeně vyjádřil první jednotný panovnický znak, zavedený 29. listopadu 1752. V polích složitého štítu na hrudi císařského orla soustředil znaky všech významnějších zemí panovnice seřazené podle prestiže titulů, které se k nim pojily. Proto připadla rakouskému slezskému vévodství čestnější pozice než mnohem větší Moravě, nesoucí méně významný titul markrabství. Podstatnější však byla skutečnost, že mezi znaky jednotlivých českých zemí zde neexistovaly jakékoli vzájemné vazby, každý z nich zastupoval pouze jednu z mnoha provincií podunajské monarchie. Druhá fáze reformy, reprezentovaná jménem hraběte Kounice, v symbolické rovině částečně ustoupila od ignorování tradice českého státu. Nové panovnické znaky z roku 1766 byly vůči ní vstřícnější: velký znak zahrnoval uskupení symbolů českých zemí s dvouocasým lvem uprostřed, na středním je všechny zastupoval jenom český lev. Ale od roku 1804 střední znaky vzájemné vazby mezi českými zeměmi opět popíraly, malé znaky zemskou symboliku vůbec nezahrnovaly a velký znak po rakousko-uherském vyrovnání z roku 1867 zmizel. Česká politika reagovala protěžováním aliančního uskupení znaků Čech, Moravy a Slezska, jehož užívání bylo během první světové války úředně zakázáno jakožto symbolický útok na integritu monarchie. Rakousko-uherské znaky zavedené 1915–1916 se z českého pohledu vrátily ke stavu z roku 1752. V té době však již na frontách první světové války proti Rakousko-Uhersku bojovaly početné jednotky československých legií. Pro ně vznikl tzv. legionářský znak, alianční uskupení zemských znaků Čech, Moravy, Slezska a nově navíc Slovenska,

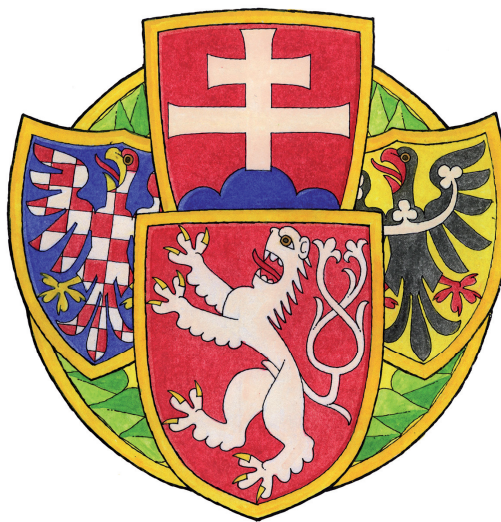
witz. The objectives of these reforms were openly expressed by the first unified imperial coat of arms, introduced on 29 November 1752. The arms of all the monarch's most important lands, ordered by the prestige of the titles attached to them, were concentrated in the fields of a complex shield on the breast of the imperial eagle. As a result, the Austrian duchy of Silesia enjoyed a more prominent position than the much larger Moravia, carrying the less significant title of margraviate. Nonetheless, much more important was the fact that there existed no mutual ties between the individual Czech Lands here; each of them represented just one of the many provinces of the Danube monarchy. The second phase of reform, associated with Count Kaunitz, proved to be less ignorant of the tradition of the Bohemian state in terms of symbols. The new imperial coats of arms from 1766 were more accommodating; the great arms grouped together the symbols of the Czech Lands, with the two-tailed lion in the centre; on the medium arms they were all represented by the Bohemian lion. However, from 1804 the medium coats of arms again ignored the ties between the Czech Lands, the small arms incorporated no provincial symbol at all, and the great arms disappeared following Austro-Hungarian reconciliation in 1867. Czech politics responded by favouring an alliance of the heraldic emblems of Bohemia, Moravia, and Silesia, the use of which was officially banned during the First World War as a symbolic attack on the integrity of the monarchy. From the Czech point of view, the Austro-Hungarian coats of arms introduced in 1915–1916 revisited the situation in 1752. At this time however, numerous units of the Czechoslovak legions were fighting



doplněné drobnými zelenými lipovými lístky. Oficiální výtvarná podoba legionářského znaku byla dílem Ludvíka Strimpla. Vyznačovala se absencí koruny na hlavách dvouocasého lva i obou orlic, což mělo vyjadřovat odpor vůči monarchistické formě státu, byť z hlediska heraldiky koruny zdůrazňují spíše suverenitu.

Po vzniku Československa zbylo na řešení otázky velkého znaku republiky dostatek času, ustanovil jej až zákon o státních symbolech z 30. března 1920. Šlo o komplikovaný problém se dvěma nabízejícími se možnostmi řešení. První z nich, převzetí legionářského znaku, který navazoval na situaci z let 1752–1918, vláda neschválila. Alianční forma seskupení zemských symbolů totiž působila dojmem vnitřní nepevnosti republiky. Ale vzdát se úplně tehdy velmi oblíbeného emblému také nešlo. Východisko přineslo zavedení středního státního znaku, jenž heraldicky vhodnou formou seskupil zemské znaky Slovenska, Podkarpatské Rusi, Moravy a Slezska ve čtvrceném zadním štítu a do jeho středu umístil přední štít s dvouocasým lvem. Současníci střední znak často kritizovali jako nadbytečný. Měly jej používat úřady s celostátní působností, nejširší uplatnění našel za druhé republiky v letech 1938–1939 jakožto nejlépe odpovídající tehdejší formě vnitřního uspořádání Česko-Slovenska. Po roce 1945 se prakticky neužíval, ale oficiálně zrušen (i přes podání takových podnětů) nebyl.

Schválený velký státní znak přinesla druhá z možností. Navázal na vývoj české symboliky z doby před rokem 1752 a vyznačoval se monumentální působivostí. Autorem jeho výtvarné podoby byl stejně jako u ostatních znaků uzákoněných 30. března 1920 František Kysela. Oproti střednímu zahrnul velký znak



Legionářský znak, kresba
Zdirad J. K. Čech. /
Legionnaires' badge, illustration
by Zdirad J. K. Čech.

against Austria-Hungary on the fronts of the First World War. The 'legionnaires' badge' was created for them as a grouping of the provincial arms of Bohemia, Moravia, and Silesia, plus the addition of Slovakia, complemented with small green linden leaves. The official design of the legionnaires' badge was the work of Ludvík Strimpl. It is distinguished by the absence of a crown on the heads of the two-tailed lion and both eagles, which was meant to express opposition to the monarchist form of state, even though, in heraldic terms, crowns actually emphasize sovereignty.

After the formation of Czechoslovakia, there was ample time to address the issue of the republic's great coat of arms; it was not appointed until the State Symbols Act of 30 March 1920. This was a complicated problem with two possible solutions. The first, the adoption of the legionnaires' badge, which was a continuation of the situation from 1752–1918, was rejected by the government. The allied form of grouping together provincial symbols gave the impression of internal instabil-



Střední znak Československé republiky z roku 1920. /
Medium coat of arms of the
Czechoslovak Republic from
1920.

navíc v dolní části zadního štítu trojici znamení, která měla vyjadřovat československé pozice ohledně oblasti Horního Slezska, kde existovaly hraniční spory se sousedními státy. Šlo o zlatou orlici v modrém poli, původní erb hornoslezských Piastovců, pro někdejší Těšínské vévodství, rozdělené mezi Československo a Polsko, o červeno-stříbrně polcené pole legitimizované poslední větve Přemyslovců pro Opavsko, jehož severní

ity. Yet giving up such a popular emblem entirely would also not be appropriate. The answer came in the form of a medium coat of arms, which from a heraldic perspective suitably grouped together the provincial arms of Slovakia, Carpathian Ruthenia, Moravia and Silesia in a main quartered shield, with another shield bearing the two-tailed lion taking centre stage at the front. Contemporaries frequently criticized the medium arms as superfluous. It was meant to be used by authorities with nationwide operations; it enjoyed most widespread use during the Second Republic (1938–1939) as the form best reflecting the internal structure of Czecho-Slovakia. It was scarcely used after 1945, but survived numerous attempts to have it officially abolished.

The approved great coat of arms was the second solution. It offered continuity with developments in Czech symbols from the period prior to 1752 and stood out because of the monumental impression it gave. This coat, like all the arms of 30 March 1920, was the work of František Kysela. Compared to the medium arms, it incorporated additional three devices in the lower part of the main shield, which were designed to express Czechoslovak positions regarding Upper Silesia, where there were border disputes with neighbouring countries. These were a golden eagle on a blue field, the original coat of arms of the Upper Silesian Piasts, now representing the erstwhile Těšín duchy, which was split between Czechoslovakia and Poland, a red and silver impaled shield of the legitimized final branch of Přemyslides, representing the Opava area, the northern part of which fell to Prussia in 1742, and the heraldic device of the Ratiboř district, to which the territory around the town of Bohumín once belonged. The last of these devices, actu-



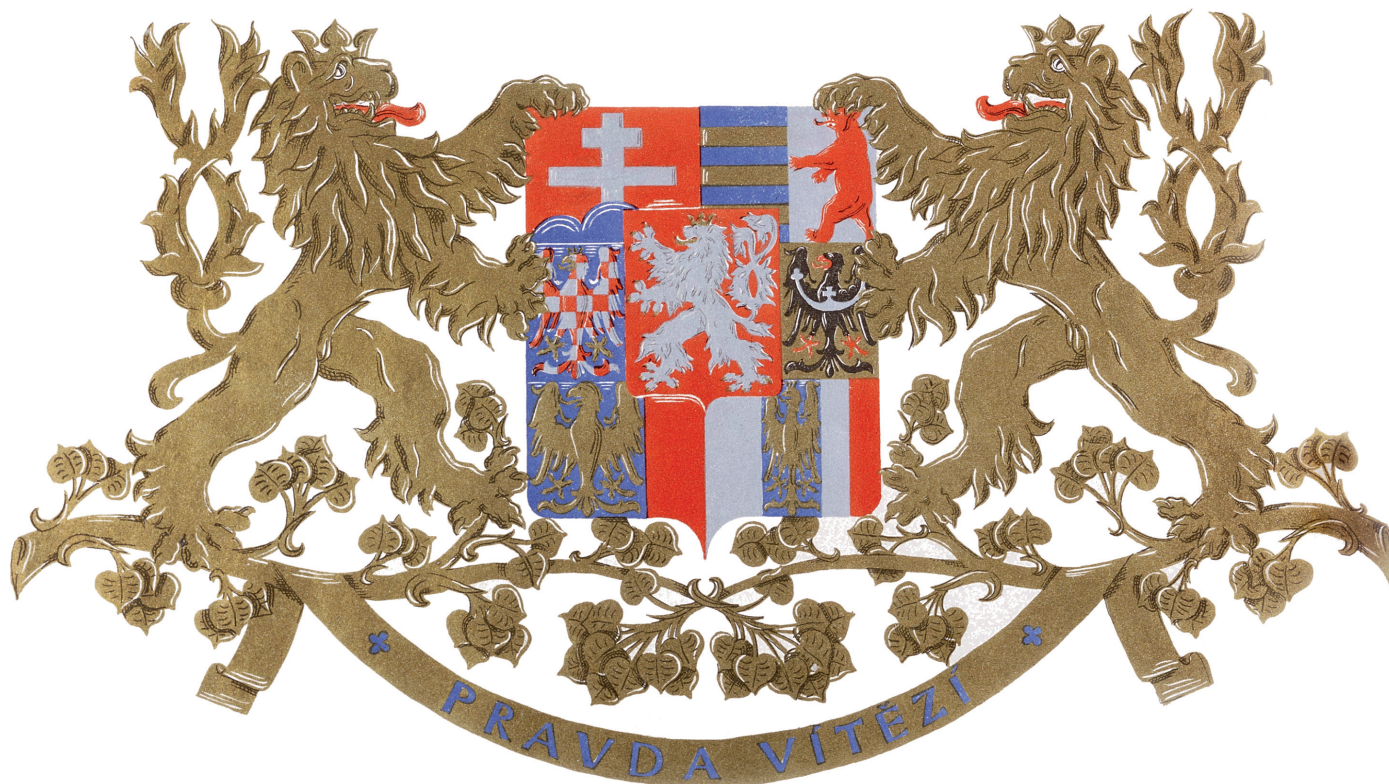
část připadla 1742 Prusku, a o heraldické znamení Ratibořska, ke kterému kdysi patřilo území kolem města Bohumína. Poslední, sestavené vlastně kombinací obou předchozích, bylo jednoznačně nejdiskutabilnější součástí celého velkého znaku. Zadní štít drželi dva zlatí dvouocasí korunovaní lvi v roli štítonošů, stojící na lipových ratolestech s neoficiálním státním heslem „Pravda vítězí“ na zlaté stuze. Velký znak sloužil prezidentovi, parlamentu a ve vztazích k cizím vládám také ministerstvu zahraničí. Přetrval až do roku 1960.

Socialistická ústava z 11. července 1960 velký i střední státní znak zrušila. Velký se znovu objevil, tentokrát jako český, díky ústavnímu zákonu z 13. března 1990;

ally a combination of the first two, was by far the most questionable part of the whole of the great arms. The main shield was held by a pair of two-tailed crowned lions, as supporters, standing on linden branches with the unofficial state motto ‘Truth prevails’ on a gold scroll. The great coat of arms was used by the president, parliament and – in relation to foreign governments – by the foreign ministry. It lasted until 1960.

The Socialist Constitution of 11 July 1960 abolished both the great and the medium arms. The great coat of arms was revived, this time as the Czech arms, under the Constitutional Act of 13 March 1990, at a time when there were still no plans for the Czech Republic to

Velký znak Československé republiky z roku 1920. / Great coat of arms of the Czechoslovak Republic from 1920.





v této době se ještě nepředpokládalo, že Česká republika bude něčím více než součástí federace se Slovenskem. Rozhodně nenavázal na někdejší velký státní znak Československa a zákon o symbolice suverénní České republiky ze 17. prosince 1992 jej prakticky nezměnil. V prvním i čtvrtém poli má českého lva, druhé pole patří moravské a třetí slezské orlici. Vnějšíkově může připomínat čtvrcený štít krále Jana Lucemburského, ale jakoukoli přesnou analogii v minulosti postrádá. Jeho podoba odráží situaci, která existovala po pádu komunistického režimu začátkem 90. let 20. století a inspiraci lze hledat ve znaku Velké Británie. Autorem výtvarného řešení českých státních znaků z roku 1990 byl Joska Skalník, dnešní je dílem Jiřího Loudy.

be anything other than part of a federation with Slovakia. By no stretch of the imagination could it be dubbed a likeness of the erstwhile great coat of arms of Czechoslovakia, and the Act on the Symbols of the Sovereign Czech Republic of 17 December 1992 left it virtually unchanged. There is a Bohemian lion in the first and fourth quarters, a Moravian eagle in the second quarter, and a Silesian eagle in the third quarter. There is a resemblance to the quartered shield of John of Luxembourg, but the coat of arms is devoid of any precise analogy with the past. Its design reflects the situation existing after the demise of the Communist regime at the start of the 1990s, and the source of inspiration was the coat of arms of the United Kingdom. The artist who designed Czech coats of arms from 1990 was Joska Skalník; the current arms are the work of Jiří Louda.



MALÝ STÁTNÍ ZNAK

Nejstarší znak odpovídající heraldickým pravidlům se na pečeti českého panovníka objevil v roce 1192. Byl jím štít s orlicí, odvozený od císařského znaku, který zůstal symbolem vládnoucího Přemyslovce, ať již užíval titul vévoda nebo král, do poloviny 13. století. Předpokládá se, že orlice měla barvu černou a pole štítu stříbrnou. Na pečetích nevládnoucích Přemyslovců je ve stejném období doložen znak s jednoocasým lvem, plnicím nejspíš podle vzoru štaufských císařů rodu rodového erbu dynastie. Pokud si někdo z Přemyslovců s výjimkou krále nebo všeobecně uznávaného následníka trůnu přivlastnil znamení orlice, vyjádřil tím neochotu respektovat panovníka a vyvolal konflikt. Představitelé jedné z vedlejších linií knížecího rodu, Děpoltici, se pokusili svůj nárok na silnější postavení demonstrovat pečeti s kombinací jednoocasého lva a poloviny orlice, ale král je nakonec ze země vyhnal.

V roce 1247 si svou první pečeť pořídil Přemysl Otakar II., jediný možný následník trůnu, jenž ale měl se svým vládnoucím otcem Václavem I. vážné osobní rozpory. Ve snaze heraldicky vyjádřit svoji pozici moravského markraběte i budoucího českého panovníka zvolil štít s dvouocasým lvem. Po smrti Václava I. se Přemysl 23. září 1253 stal českým králem a znak s dvouocasým lvem si ponechal. Od té doby až dodnes je hlavním heraldickým symbolem českých králů a posléze státu. Zdvojením ocasu se český lev vlastně proměnil na nadpřirozené zvíře. Z dobového hlediska tím získal na prestiži a jedinečnosti, běžných jednoocasých lvů je v evropské heraldice nesrovnatelně více než dvouocasých. Ani orlice se Přemysl Otakar II. úplně nevzdal, ale přisou-

SMALL STATE COAT OF ARMS

The oldest coat of arms complying with the rules of heraldry appeared on the Bohemian monarch's seal in 1192. This was a shield with an eagle; it was derived from the imperial arms, and remained the symbol of the ruling Přemyslide, regardless of whether he used the title duke or king, until the mid-13th century. It is assumed that the eagle was black and the shield was silver. In the same period, the seals of the non-ruling Přemyslides include arms with a single-tailed lion, probably playing the role of a dynastic coat of arms after the model of the Hohenstaufen emperors. Any of the Přemyslides adopting the eagle as his charge, except for the king or a universally recognized successor to the throne, was consciously expressly unwillingness to respect the ruler and triggered a conflict. Members of one of the secondary lines of the royal dynasty, the Děpols, attempted to demonstrate their claim to be of more powerful standing by means of a seal combining a single-tailed lion and half an eagle, but in the end the king exiled them.

In 1247, Přemysl Otakar II, the sole heir to the throne but suffering from serious personal differences with his father, the ruling Wenceslas I, acquired his first seal. In an attempt to give heraldic expression to his position of Margrave of Moravia and future ruler of Bohemia, he opted for a shield with a two-tailed lion. Following Wenceslas I's death, he became King of Bohemia on 23 September 1253 and kept the arms with a two-tailed lion. Since then, it has been the principal heraldic symbol of kings of Bohemia and, ultimately, of the state. The Bohemian lion's two tails transformed







díl jí změněné role i podoby. Šachovaná orlice se prosadila jako zemský znak Moravy a lze předpokládat, že v Čechách měla hrát roli zemského znaku plamenná orlice, tzv. svatováclavská. Královského lva na štítu doplňovala přilba s orlími křídly v klenotu, jež se interpretují jako připomínka původního znaku s černou orlicí. Barevné provedení nového heraldického symbolu českého krále se z doby Přemysla Otakara II. nezachovalo, přesto je doložitelné, že již on užíval stříbrného lva na červeném poli. Od těchto barev totiž nechal odvodit prostý stříbrno-červeně polcený štít jako znak pro svého nemanželského, ale papežem legitimizovaného syna Mikuláše, který vzhledem ke svému nemanželskému původu nemohl převzít otcův erb. Mikuláš se později stal opavským vévodou a jeho potomci nosili stříbrno-červeně polcený erb až do vymření po meči v roce 1521.

Přemysl Otakar II. českého lva proslavil; pod tímto znamením bojoval v bitvách, které se řadí mezi největší střety klasického rytířstva v dějinách středověké Evropy. Během zmatků po jeho násilné smrti si věhlasný znak s dvouocasým lvem přivlastnila česká šlechta a plamenné orlici tehdy připadla role rodového erbu královské linie Přemyslovců. Prostřednictvím šlechtické samosprávy se znamení dvouocasého lva stalo také zemským symbolem Čech; skutečnost, že znak celého státu nelze jednoznačně odlišit od znaku jedné z částí státního území, někdy vyvolávala komplikace.

Vládní nařízení z 19. května 1919 ustanovilo první znak Československé republiky, shodný s malým znakem starého českého státu a stylizovaný Jaroslavem Kursou. Zavedením tradičního dvouocasého lva mělo skončit období revolučních improvizací, charakteristické užíváním českého lva bez koruny na hlavě,



Revers posledního typu pečeti krále Přemysla Otakara II. z roku 1277. / Reverse of the last type of seal used by King Přemysl Otakar II from 1277.

it into a supernatural beast. At the time, this would have given it prestige and uniqueness – in the European heraldic tradition there are incomparably more ordinary single-tailed lions than two-tailed lions. Přemysl Otakar did not entirely give up on the eagle either, but changed its role and appearance. The chequered eagle was established as the provincial arms of Moravia, and we can assume that the flamboyant eagle (the ‘St Wenceslas Eagle’) was meant to play the role of provincial arms in Bohemia. The royal lion on the shield was complemented by a helm with eagle wings in the crest, which is interpreted as a reminder of the original arms with a black eagle. The colour scheme of the new heraldic symbol of the King of Bohemia introduced at the time of Přemysl Otakar II has not been preserved, although there is evidence that he used a silver lion on a red shield. He had a simple silver and red impaled shield derived from these colours as a coat of arms for his illegitimate son Nicholas (albeit legitimized by the pope), who, as a bastard, was unable to

Malý znak České republiky. / Small coat of arms of the Czech Republic.





Úplný znak českého krále.
Erbovník z Porýní, konec 15.
století. / Complete achievement
of the King of Bohemia.
Rheinland armorial, end of the
15th century.



assume his father's coat of arms. Nicholas subsequently became the Duke of Opava and his descendants had a silver and red impaled coat of arms until their line was broken by the sword in 1521.

Přemysl Otakar II made the Bohemian lion famous; it was under this charge that he waged battles figuring among the largest conflicts of classical chivalry in the history of medieval Europe. In the confusion following his death, the renowned coat of arms with the two-tailed lion was adopted by the Bohemian nobility, and the flamboyant eagle was assigned the role of the dynastic coat of arms of the royal line of Přemyslides. It was through the provincial self-government of the nobility that the charge of the two-tailed lion also became the provincial arms of Bohemia; the fact that the heraldic emblem for the state as a whole cannot be easily distinguished from the arms of one part of state territory has sometimes given rise to complications.

A government regulation of 19 May 1919 established the first coat of arms of the

legionářského emblému nebo různých neheraldických znamení. Ale na území Slovenska toto vládní nařízení vyvolávalo odpor, místní političtí představitelé kategoricky požadovali zastoupení slovenského patriaršního kříže v rámci všech heraldických symbolů republiky. Slovenský názor byl akceptován a malý státní znak z 30. března 1920 dostal podobu českého lva, nesoucího na hrudi srdeční štítek se znakem Slovenska. Kvůli lepší zřetelnosti patriaršního kříže se malý znak na razítkách a mincích často užíval podle výtvar-

Prozatímní znak Československé republiky z roku 1919. / Provisional coat of arms of the Czechoslovak Republic from 1919.





ného pojetí Otakara Španiela bez štítu, vkomponovaný do celé kruhové plochy. S cílem uplatnit v rámci státního znaku rudou pěticípou hvězdu byl v roce 1960 uzákoněn jednotný státní znak Československé socialistické republiky ve tvaru pavézy s dvouocasým lvem postrádajícím korunu, jež musela uprázdnit prostor pro komunistickou hvězdu, a v provedení nerespektujícím základní heraldická pravidla. Po pádu komunistického režimu se v roce 1990 původní dvouocasý lev vrátil v roli malého státního znaku České republiky. Od 1. ledna 1993, kdy nabyl účinnosti zákon o státní symbolice ze 17. prosince 1992, má ve výtvarné stylizaci Jiřího Loudy zlatou korunu, jazyk a drápy, ale stříbrně znázorněné zuby.

Czechoslovak Republic, which was the same as the small arms of the old Czech state, with styling by Jaroslav Kursa. The introduction of the traditional two-tailed lion was meant to put an end to the period of revolutionary improvisations, characterized by the use of a crownless Bohemian lion, the legionnaires' badge or various non-heraldic emblems. However, in Slovakia the government regulation prompted opposition; local politicians categorically demanded the inclusion of the Slovak patriarchal cross among all the heraldic symbols of the republic. The Slovak point of view was accepted and the small coat of arms of 30 March 1920 took the form of a Bohemian lion bearing a heart shield on its breast with the arms of Slovakia. To make the patriarchal cross more distinct, the small coat of arms on stamps and coins was often in the design of Otakar Španiel – the lion was devoid of its shield and was incorporated into the whole of the circular surface. With a view to applying the red five-pointed star in the state arms, in 1960 a law was passed establishing a single state heraldic emblem of the Czechoslovak Socialist Republic, in the shape of a long-shield with a crownless two-tailed lion – the space vacated by the crown was used for the Communist star in a design that ran counter to the basic rules of heraldry. After the demise of the Communist regime, the original two-tailed lion made a comeback in 1990 as the small state coat of arms of the Czech Republic. Since 1 January 1993, when the State Symbols Act of 17 December 1992 entered into effect, the lion, designed by Jiří Louda, has had a golden crown, tongue and claws, but silver teeth.

Malý znak Československé republiky z roku 1920. / Small coat of arms of the Czechoslovak Republic from 1920.

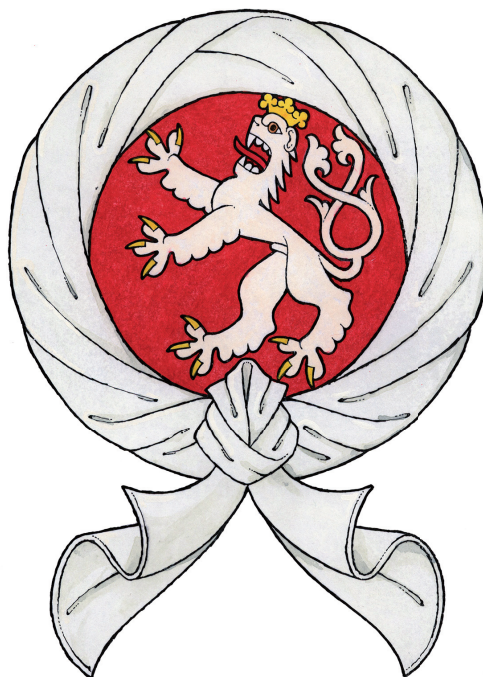


STÁTNÍ BARVY

Trikolora ve státních barvách České republiky. / Tricolour in the state colours of the Czech Republic.

22

Podle pravidel heraldiky se oficiální barvy odvozují od znaku tak, že prestižně první z nich odpovídá barvě erbovního znamení a druhá barvě štítu, přičemž se samozřejmě připouští nahrazování zlaté žlutou i stříbrné bílou. V českém případě šlo od roku 1253 o bílou a červenou. V 15. století se prosadily na bílo-červených šňůrách připevňujících pečť k listinám, vydaným z moci českého krále. Pokud ovšem český panovník nosil hierarchicky vyšší titul římského císaře, dostávaly přednost říšské barvy černá a žlutá. Například pro šňůry listin uherských králů se užívaly zelená s červenou, zelená vycházela z barvy trojvrší v uherském znaku s patriarchálním křížem. Na přelomu 14. a 15. století se ve střední Evropě objevily panovnické záslužné řády se skrytým náboženským významem. Nej-



Řád točenice krále Václava IV., kresba Zdirad J. K. Čech. / Order of the Torse of King Wenceslas IV, illustration by Zdirad J. K. Čech.

STATE COLOURS

According to the rules of heraldry, the official colours are derived from the coat of arms; in terms of prestige, the primary colour is that of the charge and the secondary colour is that of the shield, with the obvious proviso that gold can be replaced by yellow and silver by white. In the Czech case, since 1253 these colours have been white and red. In the 15th century, they were established on white and red cords attaching seals to documents issued in the purview of the King of Bohemia. However, if the ruler of Bohemia held the hierarchically superior title of Roman Emperor, the imperial colours of black and yellow took precedence. For example, green and red were used for the cords of documents issued by the kings of Hungary; the green came from the colour of the three hills in the Hungarian arms with the patriarchal cross. As the 14th century gave way to the 15th century, rulers' orders of merit with concealed religious significance appeared in Central Europe. The best known is the Hungarian Order of the Dragon of Sigismund of Luxembourg, the insignia of which was a green dragon wound around an escutcheon with the dynastic coat of arms of the holder. Sigismund's older brother, Wenceslas IV, King of Bohemia established the Order of the Torse, conferral of which was a manifestation of favour towards the selected persons. The insignia of Wenceslas's order, which could also be wound round the coats of arms of the holders, was white. As the Bohemian throne remained vacant for years during the Hussite wars, the Order of the Torse fell into oblivion in the second half of the 15th century. It is not clear whether the design of the orders of







známější je uherský Dračí řád Zikmunda Lucemburského, jehož insignií byl zeleň drak obtáčející štít s rodovým erbem svého nositele. Zikmundův starší bratr, český král Václav IV., založil Řád točenice, jehož udělením projevoval přízeň vybraným osobnostem. Insignie Václava řádu, která také mohla obtáčet erby nositelů, dostala bílou barvu. V důsledku dlouhodobých uprázdňení českého trůnu za husitských válek Řád točenice ve druhé polovině 15. století upadl v zapomnění. Jestli provedení řádů obou bratrů odpovídá první barvě jejich království, nebo jde pouze o náhodu, není jisté.

Československá republika v roce 1918 převzala staré oficiální barvy bílou a červenou, ale v praxi, např. při označování státního majetku a svrchovanosti na hranicích barevnými pruhy, vadilo, že stejné barvy mají sousední Rakousko i Polsko. Řešení přineslo připojení třetí barvy, jednoznačně akceptované modré. Ta spolu s tradiční dvojicí vytvářela tzv. slovanskou trikoloru, zakazovanou během první světové války. Stejně barvy charakterizovaly i vlajky nejdůležitějších spojenců, Francie, Velké Británie, USA a předbolševického Ruska. Modrou navíc obsahovaly zemské znaky Moravy, Slovenska i Podkarpatské Rusi. Nové státní barvy právně zakotvila 29. února 1920 ústava; na poslední chvíli se tehdy pozměňovacím návrhem skupiny poslanců včetně Viktora Dyka upravilo jejich pořadí na bílá-červená-modrá, aby nedošlo k rozdělení původní dvojice.

Pokud se státní barvy uplatnily několikrát násobně, např. na vlajkových stožárech, měla být z estetických důvodů šířka modrých pruhů jen poloviční. Tříbarevné kokardy označovaly již od března 1919 vojenská letadla, ještě v pořadí od středu bílá-modrá-červená. V roce 1921 byly zrušeny a nahrazeny malovaný-

the two brothers corresponds to the primary colour of their kingdoms.

In 1918, the Czechoslovak Republic adopted the old official colours of white and red, but in practice (e.g. when marking state property and sovereignty on the borders with colour bands), the fact that neighbouring Austria and Poland had the same colours rankled. A solution emerged with the addition of a third colour, the universally accepted blue. This, in combination with the traditional pair of colours, formed the 'Slavonic Tricolour', prohibited during the First World War. The same colours characterized the flags of the most important allies, France, Great Britain, the USA and pre-Bolshevik Russia. Moreover, blue could also be found in the provincial arms of Moravia, Slovakia and Carpathian Ruthenia. The new state colours were enshrined in law by the Constitution on 29 February 1920; at the last minute an amendment proposal from a group of MPs, including Viktor Dyk, changed the order to white-red-blue so that the original pairing would not be divided.

Where state colours were applied in a multiple format, e.g. on flagpoles, for aesthetic reasons the width of the blue bands was meant to be half that of the others. Tricolour roundels were used to mark military aircraft as early as March 1919 (still in the order white-blue-red from the centre). In 1921, they were abandoned and replaced by painted Czechoslovak flags because of French reservations that the roundels were too similar to those of the superpowers and that confusion had to be avoided. There was a new Czechoslovak military roundel as of 1926. It is divided into three equally sized white, red and blue wedges; the blue is always in the front and the white is directed upwards or from the





Řád bílého lva, velkostuha a klenot I. třídy občanské skupiny. Provedení dle zákona z roku 1994. / Order of the White Lion, ribbon and insignia of the first class of the civil group. Design from 1994.

Řád Tomáše Garrigua Masaryka, velkostuha a klenot I. třídy. Provedení dle zákona z roku 1994. / Order of Tomáš Garrigue Masaryk, ribbon and insignia of the first class. Design from 1994.

mi československými prapory, protože Francie k nim měla výhrady, že příliš připomínají letecké kokardy velmocí a je nutné vyloučit případnou záměnu. Nová československá vojenská kokarda existuje od roku 1926. Dělí se na tři stejné klíny bílé, červené a modré barvy, přičemž modrý je vždy vepředu a bílý směřuje nahoru nebo od středu označovaného stroje. Po druhé světové válce se tato kokarda rozšířila i na pozemní techniku a dodnes je jako tzv. národní rozlišovací znak užívána armádou České republiky, přičemž má od 5. listopadu 1999 z důvodu maskování i nebarevnou stínovanou variantu. Také policejní letectvo dostalo v roce 1936 obdobný symbol ve tvaru sférického trojúhelníku; dnes jej definuje vyhláška z 16. ledna 1998. Oficiální české barvy nacházejí uplatnění i na stuhách moderních státních záslužných řádů. Původní bílá a červená přísluší k Řádu bílého lva, zřízenému 7. prosince 1922, který byl inspirován Českým šlechtickým křížem rakouského císaře Františka I. z roku 1814. Bílá, červená a modrá se vážou k mladšímu Řádu Tomáše Garrigua Masaryka z 2. října 1990. Současná podoba obou řádů existuje od 9. července 1994.

centre of the machine thus marked. After the Second World War, use of this roundel was expanded to include ground technology, and it is still the national distinctive marking used by the Czech army; for camouflage purposes a parallel black-and-white version has existed since 5 November 1999. In 1936, the police air force was granted a similar symbol in the shape of a spherical triangle, which is currently defined by a decree of 16 January 1998. The official Czech colours are also used on the ribbons of modern state orders of merit. The original white and red belong to the Order of the White Lion, set up on 7 December 1922, which was inspired by the Bohemian Noble Cross of the Austrian Emperor Francis I from 1814. White, red and blue are used for the younger Order of Tomáš Garrigue Masaryk from 2 October 1990. The current versions of the two orders have existed since 9 July 1994.



STÁTNÍ VLAJKA

Během první poloviny 19. století se po Čechách všeobecně rozšířily zemské prapory a vlajky odvozené od znaku s dvouocasým lvem. Byly zhotoveny z horního bílého a dolního červeného pruhu, někdy se vyskytly i méně časté varianty s obráceným pořadím obou barev. Za revoluce roku 1848 označovaly v Praze barikády při bojích povstalců proti armádním jednotkám konzervativního generála Windischgrätze. O správnou podobu moravské zemské vlajky se vedly dlouholeté spory a nakonec převážilo mínění, že barvy jejích dvou pruhů mají odpovídat šachování moravské orlice, což by v případě stříbrno-červeného šachování znamenalo totožnost moravské zemské vlajky s českou. Od poloviny 19. století získaly bíločervené vlajky všeobecně akceptovaný význam českého národního symbolu.

V souvislosti s ustanovením exilové československé vlády vznikla v roce 1918 ve Washingtonu publikace zakotvující oficiální symboliku. Obsahuje také vyobrazení československé vlajky, sestavené z horního bílého a spodního červeného pruhu. Ráno 18. října 1918, v den publikování Washingtonské deklarace, byla tato vlajka poprvé slavnostně vztyčena na domě obývaném předsedou prozatímní československé vlády T. G. Masarykem. Aniž by lidé v českých zemích o událostech v Americe věděli, při spontánním vyhlášení samostatnosti 28. října 1918 použili stejné bíločervené vlajky. Symbolicky se projevil soulad zahraničního a domácího protirakouského odboje.

Po rozšíření počtu československých barev o modrou v únoru 1920 byla změna státní vlajky nezbytná, diskuse v parlamentu probíhala již od konce října před-

STATE FLAG

During the first half of the 19th century, provincial banners and flags drawing on the coat of arms with the two-tailed lion became widespread in Bohemia. They comprise an upper white and lower red stripe; there were also less common variants where the order of the two colours was reversed. During the 1848 revolution, they were used to mark the barricades in Prague in the fighting between insurgents and the troops of the conservative General Windischgrätz. Long-running disputes were held about the correct form of the Moravian provincial flag, and in the end the overriding opinion was that the colours of its two stripes should correspond to the chequering of the Moravian eagle, which – given the silver and red chequering – meant that the Moravian provincial flag was the same as the Bohemian flag. From the mid-19th century, white and red flags became generally accepted as a Czech national symbol.

In connection with the appointment of the Czechoslovak government in exile, a publication setting out the official symbols appeared in Washington in 1918. It also contains an illustration of the Czechoslovak flag, comprising an upper white and lower red stripe. In the early morning of 18 October 1918, on the day the Washington Declaration was proclaimed, the flag was ceremoniously unfurled for the first time on the building occupied by the prime minister of the provisional Czechoslovak government, T.G. Masaryk. When independence was spontaneously declared on 28 October 1918, the people in the Czech Lands used the same white and red flags, even though they had no knowledge of events in America. Sym-





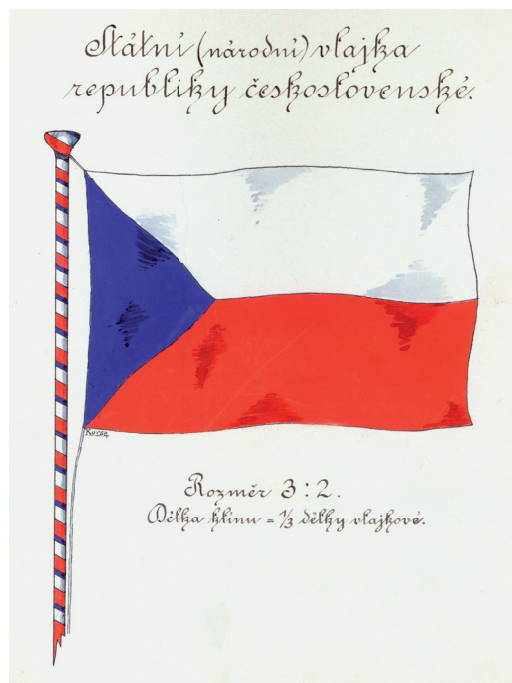


Československá vlajka z roku 1918. Oficiální vyobrazení z publikace, vytištěné ve Washingtonu. / Czechoslovak flag from 1918. Official depiction from a publication printed in Washington.



28

chozího roku. Především estetické důvody vedly k vytvoření návrhu modrého žerďového klínu, jenž měl původně sahát do třetiny délky dosavadní bíločervené vlajky. Na četné protesty v lednu zareagoval nový návrh s klínem prodlouženým do její poloviny, schválený 30. března 1920. Rozměry stran nové vlajky zákonodárci stanovili závazně v poměru 3 : 2.



Neschválený návrh československé vlajky s třetinovým klínem, kresba Jaroslava Kursy. / Rejected design of the Czechoslovak flag with a wedge to the one-third mark, illustration by Jaroslav Kursá.

bolically, this expressed the unity of the foreign and domestic anti-Austrian resistance.

After the number of Czechoslovak colours was expanded to three with the inclusion of blue in February 1920, the state flag had to be changed; parliament had been debating this matter since the end of the previous October. It was primarily for aesthetic reasons that a blue wedge on the flagstaff side was designed; originally, it was meant to reach to a third of the way along the existing white and red flag. In the wake of numerous protests in January, the design was modified, extending the wedge to the half-way point of the flag. This version was approved on 30 March 1920. The dimensions of the sides of the new flag were set at a ratio of 3 : 2 by legislators. The flag with the wedge took time to establish itself. In pre-war Czechoslovakia it was rejected in particular by the Czech fascists, who preferred the original white and red flag. However, during the Second World War the wedged flag became universally recognized as the main symbol of the fight for the restoration of the republic, and unlike the state arms it was not even changed by the Communist government in 1960. Between 20 August 1930 and 17 November 1960, army vessels had their own flag, which was distinguished by the addition of the small state coat of arms in the upper flagpole corner; on 1 July 1955 this was replaced by the heraldic emblem of a lion (without the shield) in the middle of a gold-rimmed red five-pointed star.

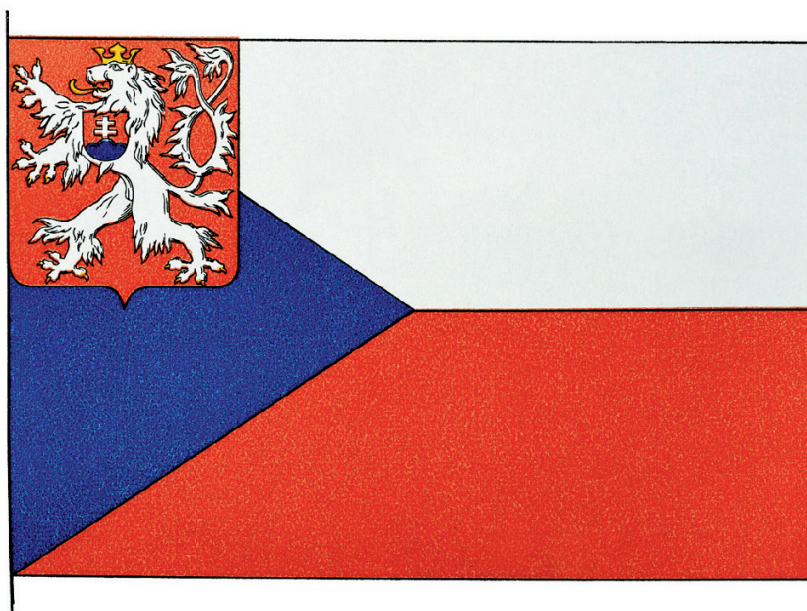
During the Czechoslovak federation, from 13 March 1990 to 31 December 1992, the Czech Republic had a white and red flag with a length-to-width ratio of 3 : 2, the purpose of which was to act as a counterpart to the Slovak flag. How-





Vlajka s klínem se vžívala postupně, v předválečném Československu ji odmítali zejména čeští fašisté, kteří preferovali původní bíločervenou. Ale během druhé světové války si jako hlavní symbol boje za obnovení republiky vydobyla všeobecné uznání a ani za vlády komunistické strany v roce 1960 se na rozdíl od státních znaků nezměnila. V období 20. srpna 1930 až 17. listopadu 1960 existovala zvláštní vlajka vojenských plavidel, lišící se v horním žerďovém rohu přidáním malého znaku republiky, jenž byl 1. července 1955 nahrazen emblémem se lvem bez štítu uprostřed zlatě lemované rudé pěticípé hvězdy.

V rámci československé federace příslušela České republice od 13. března 1990 do 31. prosince 1992 bíločervená vlajka se stanoveným poměrem délky k šířce 3 : 2, jejímž úkolem bylo plnit roli protějšku k vlajce Slovenska. Obnovení platnosti tohoto symbolu však lidé nepřijali s pochopením. Ukázalo se, že již byla zapomenuta a navíc ji v praxi téměř nešlo odlišit od všeobecně známé polské vlajky. Jako symbol samostatného státu nepřipadala v úvahu. Koncem roku 1992 se významná část tehdejší slovenské politické reprezentace pokusila zabránit převzetí vlajky s klínem svrchovanou Českou republikou od 1. ledna 1993, ale neúspěšně. Dnes je vlajka z roku 1920 vedle státních barev jediným stále platným oficiálním symbolem z doby vzniku republiky.



29

ever, the revival of this symbol was not understood by the population. It became evident that the symbol had been long forgotten; what is more, in practice it was almost indistinguishable from the well-known Polish flag. It could not be considered as the symbol of the Czech Republic as an independent state. Towards the end of 1992, a significant proportion of the then Slovak political representation tried to block the adoption of the wedged flag by the Czech Republic as of 1 January 1993, but they were unsuccessful. Today, the flag and state colours from 1920 are the only state symbols that still exist from the time the republic was formed.

Vlajka československých vojenských plavidel, užívaná v letech 1930–1955. / Flag used by Czechoslovak army vessels between 1930 and 1955.



VLAJKA PREZIDENTA REPUBLIKY

Tradice zvláštní vlajky pro hlavu státu sahá ve střední Evropě jen do 19. století. Roku 1828 při zavádění hodnostních vlajek v rakouském válečném námořnictvu vznikla také císařská vlajka, jejímž účelem bylo umožnit rozpoznání přítomnosti monarchy na palubě lodi z dostatečné vzdálenosti, aby mu mohly být včas prokázány předepsané pocty. Znázorňovala panovníkův znak, jenž byl zároveň znakem státním, a vyznačovala se čtvercovým tvarem i okrajem z trojúhelníků v císařských a rakouských barvách. Postupně začala být užívána na pevnině, později například pro označení automobilů. V posledních letech své existence Rakousko-Uhersko přijalo nové znaky, a to poprvé výslovně jako státní, nikoli panovnické. Císařská vlajka z roku 1916 na novou situaci zareagovala omezením zastoupené státní symboliky, dominantní pozici v jejím středu zaujal rodový erb habsbursko-lotrinské dynastie.

Pro československého prezidenta byla 30. března 1920 uzákoněna bílá čtvercová vlajka s okrajem ve státních barvách, tvořeným místo trojúhelníků plaménky. Znázorňovala velký státní znak včetně hesla „Pravda vítězí“. Její srovnání s posledním provedením vlajky rakouského císaře naznačuje mimořádně vysokou prestiž, jíž se v Československu prezident republiky těšil. Heslo „Pravda vítězí“ posléze asociovalo právě s prezidentskou vlajkou, zejména během druhé světové války. Znakový zákon ze 17. listopadu 1960 podobu prezidentské vlajky změnil. Jediný socialistický státní znak, který navazoval na zrušený malý, na ní doprovodily podstatně zvětšené lipové ratolesti a červená stuha s tradičním heslem, jež

Vlajka prezidenta České republiky. / Flag of the President of the Czech Republic.

FLAG OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC

The tradition of a special flag for the head of state only dates back to the 19th century in Central Europe. In 1828, when flags denoting rank were introduced in the Austrian navy, an imperial flag was also created in order to detect the presence of the monarch on board a vessel from a suitable distance, as this would ensure there was plenty of time to pay due respect. It depicted the monarch's arms, which was also the state coat of arms, and took the shape of a square, with triangles in the imperial and Austrian colours along the edge. Over time, its use spread from the sea to the land, and was later used, for example, to mark vehicles. In the last years of its existence, Austria-Hungary adopted new heraldic emblems, which for the first time were expressly coats of arms of the state, not the monarch. The imperial flag from 1916 responded to the new situation by limiting state symbols; the dominant position in the centre was occupied by the coat of arms of the House of Habsburg-Lothringen.

On 30 March 1920, a white square flag, with state colours along the edge, formed by flames instead of triangles, was enshrined in law as the flag of the Czechoslovak president. It depicted the great state coat of arms, including the motto 'Truth prevails'. Compared to the last version of the Austrian emperor's flag, it indicates the extraordinarily high prestige enjoyed by the President of the Republic in Czechoslovakia. The motto 'Truth prevails' was ultimately associated, indeed, with the presidential flag, especially during the Second World War. The State Symbols Act of 17 November





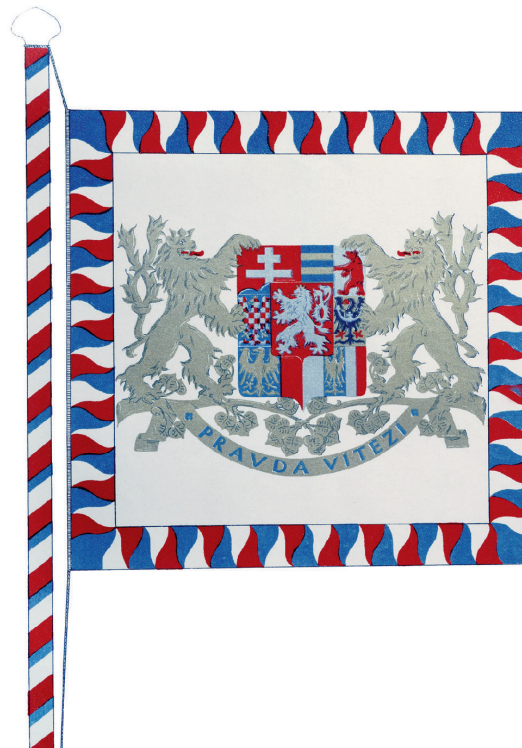
Rakousko-uherská císařská vlajka z roku 1916, kresba Zdirad J. K. Čech. / Austro-Hungarian imperial flag from 1916, illustration by Zdirad J. K. Čech.



1960 changed the appearance of the presidential flag. The single socialist state heraldic emblem, which was based on the abolished small arms, was accompanied on the new flag by considerably enlarged linden branches and a red scroll carrying the traditional motto, which may have sounded rather like a memento to the presidents of the time. Soon after the demise of the Communist regime, on 23 January 1990 the new President Václav Havel put forward the bill of a Constitutional Act on State Symbols, including a change to the presidential flag. The middle of the flag was to contain the envisaged federal heraldic emblem, an attempt to integrate the two-tailed lion and the patriarchal cross by means of an inescutcheon with the Moravian eagle, recalling the common Great Moravian past of Czechs and Slovaks in the 9th century.

mohlo pro tehdejší prezidenty vyznívat jako memento. Krátce po pádu komunistického režimu navrhl nový prezident Václav Havel 23. ledna 1990 text ústavního zákona o státních znacích, zahrnující změnu prezidentské vlajky. V jejím středu se měl objevit předpokládaný federální znak, jenž se pokusil integrovat dvouocasého lva a patriarší kříž pomocí středního štítu s moravskou orlicí, připomínajícího společnou velkomoravskou minulost předků Čechů a Slováků v 9. století. Pro mnohé překvapivě byl návrh odmítnut, přičemž vedle odborných heraldických důvodů se objevily i názory požadující přísnou paritu v zastoupení české a slovenské symboliky. Zviditelnily se konflikty, které nakonec vedly k rozdělení republiky na dva samostatné státy. Moravská orlice z federálního znaku zmizela a poslední československá prezidentská vlajka, přijatá 20. dubna 1990,

Vlajka prezidenta Československé republiky z roku 1920. / Flag of the President of the Czechoslovak Republic from 1920.





musela mít kvůli paritě i tradiční heslo v latinském znění - „Veritas vincit“.

Vlajku prezidenta České republiky ustanovil zákon ze 17. prosince 1992, který vstoupil v platnost 1. ledna následujícího roku. Jejím autorem je Jiří Louda. Má okraj z plamének ve státních barvách a velký znak doplňuje lipovými ratolestmi i stuhou s heslem „Pravda vítězí“. Zlaté lipové listy se již ve 13. století staly jako ozdoba černých orlích křídel v klenotu na přilbě součástí úplného znaku českých králů a v 19. století bývala „slovanská“ lípa stavěna do protikladu ke „germánskému“ dubu. Neoficiální státní heslo „Pravda vítězí“, které může neinformovaným cizincům připadat naivní, má ve skutečnosti hluboké náboženské kořeny. Husité je proslavili v původní podobě „Pravda Páně vítězí“, do znaku republiky bylo navrženo v listopadu 1918 Jaroslavem Jarešem.

Many were surprised when this proposal fell through; besides expert heraldic reasons, views were expressed demanding strict equality in the representation of the Czech and Slovak symbols. Conflicts surfaced which eventually culminated in the split of the republic into two independent states. The Moravian eagle disappeared from the federal coat of arms, and the last Czechoslovak presidential flag, adopted on 20 April 1990, had to use the Latin translation of the traditional Czech motto, ‘Veritas vincit’, for the sake of parity.

The flag of the President of the Czech Republic was appointed in a law of 17 December 1992, which entered into force on 1 January of the following year. The design was the work of Jiří Louda. On the edge, there are flames in the state colours, and the great coat of arms is complemented with linden branches and a scroll with the motto ‘Truth prevails’. As far back as the 13th century, gold linden leaves decorating the black eagle wings in the crest on the helm became part of the complete achievement of the kings of Bohemia, and in the 19th century the ‘Slavonic’ linden was juxtaposed with the ‘Germanic’ oak. The unofficial state motto, ‘Truth prevails’, may seem rather naive to uniformed foreigners, but in reality it has deep religious roots. The Hussites made it famous in its original form, ‘The truth of the Lord prevails’, and it was proposed as part of the state coat of arms in November 1918 by Jaroslav Jareš.

Rekonstrukce neschváleného návrhu vlajky prezidenta Československé republiky z roku 1990. / Reconstruction of the rejected design of the flag of the President of the Czechoslovak Republic from 1990.



STÁTNÍ PEČEŤ

Státní pečeť České republiky. /
State seal of the Czech
Republic.

34

Dnes jsou možnosti použít státní pečeť omezené, ale ve středověké Evropě měly pečeti zásadní význam pro zajišťování právní platnosti písemných dokumentů a především díky nim lze studovat tehdejší vývoj státní symboliky. Za normálních okolností monarchii sloužily osobní pečeti vládnoucího panovníka, ale v době bezkráloví bylo třeba najít náhradní řešení. Když se začátkem 30. let 15. století představitelé vítězných husitů chystali na diplomatická jednání s cizinou, pořídili v roce 1432 první státní pečeť v dnešním slova smyslu. Zobrazovala štít s dvouocasým lvem a latinský opis ji označoval jako pečeť Koruny království českého, což byl oficiální název státu od 14. století. Uplatňovala se do přijetí císaře Zikmunda za českého krále v roce 1436 a podruhé za zemského správce Jiřího z Poděbrad v letech 1452–1458.

Zatímco starší panovníci užívali stejné pečeti, nesoucí zpravidla vyobrazení jich samotných, pro všechny ovládané státní celky, od vzniku české kanceláře

STATE SEAL

Today, there is limit use for the state seal, but in medieval Europe seals were of fundamental significance in determining the legal force of written documents, and it is mainly thanks to them that developments in state symbols can be studied. Under normal circumstances, the personal seal of the ruling monarch was used, but in periods when the throne was vacant a replacement solution had to be found. When, at the beginning of the 1430s, the representatives of the victorious Hussites prepared to engage in diplomatic talks with other countries, they produced – in 1432 – the first state seal in today's sense of the word. It depicted a shield with a two-tailed lion and the Latin legend termed it the seal of the Crown of the Kingdom of Bohemia, which was the official name of the state from the 14th century. It was used until the appointment of Emperor Sigismund as King of Bohemia in 1436, and then again under the state administrator George of Poděbrady in 1452–1458.

Whereas older monarchs used the same seals – usually bearing depictions of themselves – for all state units, as of the formation of the Chancery of the King of Bohemia in 1453 specific royal seals with a Bohemian variant of the monarch's arms existed for this authority. They were attached to documents valid in the territory of the Crown; the small seal differed from the great seal in that it did not contain the side shields representing incorporated lands. After 1490, King Vladislav Jagellon held court in Hungary, and the resulting disputes on competence in respect of the execution of governmental powers resulted in the adoption of new state seals by



Česká státní pečeť z roku 1432. Kresba G. Dobnera z 2. poloviny 18. století. /
Czech state seal from 1432.
Illustration by G. Dobner, latter half of the 18th century.





v roce 1453 existovaly pro tento úřad specifické královské pečeti s českou variantou panovníkovy znaku. Přivěšovaly se k písemnostem platným na území Koruny české, malou od velké odlišovala absence okrajových štítků reprezentujících tzv. přivtělené země. Po roce 1490 sídlil král Vladislav Jagellonský v Uhrách a z toho plynoucí kompetenční spory ohledně výkonu vládní moci přivedly českou šlechtu k pořízení nových státních pečeti. Stejně jako královské byly dvě, velká a malá. V jejich středu nahradilo panovníkův znak vyobrazení svatého Václava, od raného středověku považovaného za věčného vládce, kterého momentální držitel trůnu jen dočasně zastupuje. Svatováclavské pečeti existovaly v letech 1508–1620 a samostatnou českou kancelář, od třicetileté války trvale přestěhovanou do Vídně, zrušila císařovna Marie Terezie v roce 1749, krátce před zavedením jednotného panovníckého znaku.

První československá státní pečeť měla zjevně prozatímní charakter. Zobrazovala štít s dvouocasým lvem, a protože nešlo předjímat oficiální název státu, chyběl na ní jakýkoli opis. I když zákon z 30. března 1920 ustanovil pečeti republiky, uplatňovala se až do roku 1924. Tak dlouho totiž trvalo zhotovení umělecky mimořádně kvalitních ebenových držadel od Damiana Pešana pro nové typáře. Podle zmíněného zákona z roku 1920 dostala republika velkou a malou pečeť. Jejich opis „Republika československá“ byl stejný, lišily se použitým státním znakem ve specifickém výtvarném provedení. Uchovával je předseda vlády, prezident disponoval vlastní pečeti s velkým znakem a opisem „President Republiky československé“. V roce 1960 nyní jedinou státní pečeť převzal místo premiéra prezident a znak na ní doplnily z obou stran lipové ratolesti o třech listech. Potom se měnil

the Bohemian nobility. As was the case for the royal seals, there were two state seals – a great one and a small one. In the centre, the monarch's coat of arms was replaced by a depiction of St Wenceslas, from the Early Middle Ages considered to be the eternal ruler represented only temporarily by the current holder of the throne. The St Wenceslas seals existed between 1508 and 1620, and the autonomous Chancery of the King of Bohemia, relocated permanently to Vienna as of the Thirty Years War, was abolished by Empress Maria Theresia in 1749, ahead of the introduction of a uniform monarch's coat of arms.

The first Czechoslovak state seal was evidently only provisional. It depicted a shield with a two-tailed lion; because the official name of the state could not be anticipated, it bore no legend. Although the Act of 30 March 1920 enshrined the seal of the republic, it was not used until 1924. It took this long to come up with artistically high-quality ebony handles for the new seal matrices, designed by Damian Pešan. Under the Act of 1920, the



Provizorní státní pečeť
Československé republiky,
užívaná do roku 1924. /
Provisional state seal of the
Czechoslovak Republic, used
until 1924.



jen název republiky v opisu a podoba státního znaku. Česká republika má od roku 1990 pečeť s velkým znakem, která je dílem Zdeňka Přikryla.

republic had a great and a small seal. The legend 'Republic of Czechoslovakia' was the same; they differed in the design of the state arms used. They were kept in the safekeeping of the prime minister; the president had his own seal with the great arms and the legend 'President of the Republic of Czechoslovakia'. In 1960, the new sole state seal was transferred from the prime minister to the president, and the coat of arms was complemented on both sides by linden branches with three leaves. The name of the republic was changed, as was the appearance of the state arms. Since 1990, the Czech Republic has had a seal with the great coat of arms. This is the work of Zdeněk Přikryl.

Typář velké pečeti
Československé republiky
s ebenovým držadlem z roku
1924. / Seal matrix of the
great seal of the Czechoslovak
Republic with ebony handle,
from 1924.

Typář malé pečeti
Československé republiky
s ebenovým držadlem z roku
1924. / Seal matrix of the
small seal of the Czechoslovak
Republic with ebony handle,
from 1924.





STÁTNÍ HYMNA

F. Škroup – J. K. Tyl: Píseň
Kde domov můj z frašky
Fidlovačka. Autograf, partitura
z roku 1834. / František Škroup
– J. K. Tyl: The song 'Where
is my home?' from the farce
Fidlovačka [Spring Festival].
Signature, score from 1834.

38

Za předchůdce moderní státní hymny lze v českém případě považovat středověké duchovní písně, zpívané při slavnostních příležitostech církevních i světských, včetně korunovacích a bitev. Vznik první z nich „Hospodine pomiluj ny“ může být kladen až do druhé poloviny 10. století, uvažuje se o autorství svatého Vojtěcha. V oblíbenosti ji vystřídal chorál „Svatý Václave“, pocházející nejpozději z konce 13. století; dnešní armáda užívá slavný husitský chorál „Ktož jsú Boží bojovníci“.

Od konce 18. století se začaly prosazovat hymny bez náboženského významu. V pražském Stavovském divadle zazněla 21. prosince 1834 při premiéře hry Fidlovačka poprvé píseň „Kde domov můj“, složená Františkem Škroupem na slova Josefa Kajetána Tyla. Popularitu si získala zpočátku především jako součást repertoáru známých pěvců Karla Strakatého a Jana Křtitele Piška, s úspěchem

NATIONAL ANTHEM

In Czech conditions, medieval sacred songs sung on ceremonial church and secular occasions, including coronations and battles, can be considered the predecessors of the modern national anthem. The emergence of the first such medieval hymn, 'Hospodine pomiluj ny' ('Lord have mercy'), can be dated to the second half of the 10th century, and may be the work of St Adalbert. It was replaced in popularity by the chorale 'St Wenceslas', originating no later than the end of the 13th century. The current army uses the famous Hussite chorale 'Ktož jsú boží bojovníci' ('Divine Warriors').

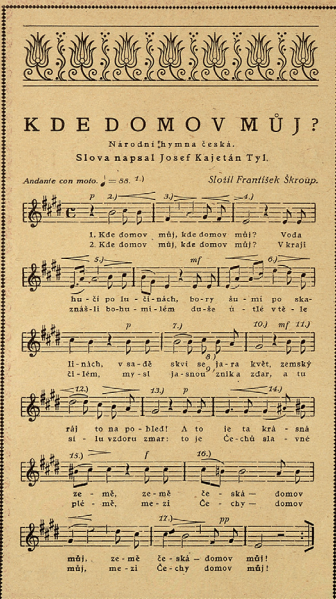
Anthems free of religious meaning began to emerge from the end of the 18th century. On 21 December 1834 in the Estates Theatre in Prague, the song 'Kde domov můj' ('Where is my home?'), composed by František Škroup to words by Josef Kajetán Tyl, was first heard during the premiere of the play Fidlovačka (Spring Festival). It gained immediately popularity, notably as part of the repertoire of the famous singers Karel Strakatý and Jan Křtitel Pišek, and also enjoyed success abroad. Although it rapidly spread among the Czech public, in the 1848 revolution it did not gain major currency because it was not forceful enough. The suppression of the revolution resulted in the banning of all the more radical songs, and ultimately the authorities even prohibited the singing of 'Where is my home?'. After the demise of the absolutist regime in the stormy 1860s, it definitively established itself as the unofficial Czech national anthem.

In Czechoslovakia, the issue of an anthem was first addressed by the Ministry of National Defence. On 13 December



byla tehdy uváděna také v cizině. I když se brzy začala šířit mezi českou veřejností, v revoluci 1848 pro svoji mírnost výraznější uplatnění nenašla. Potlačení revoluce vedlo k zákazu všech radikálnějších písní a nakonec úřady postihovaly dokonce i zpěv písně „Kde domov můj“. Ta se po pádu absolutistického režimu v bouřlivých 60. letech 19. století definitivně prosadila jako neoficiální česká národní hymna.

V Československu se otázkou hymny nejprve zabývalo ministerstvo národní obrany, které 13. prosince 1918 nařídilo vojenským kapelám hrát spolu s českou hymnou vždy i slovenskou „Nad Tatrou sa blýska“. Aby nedocházelo k pochybnostem, jde-li o jednu nebo dvě hymny, vydala československá vláda 5. prosince 1930 usnesení, že se jedná o nedílnou státní hymnu. Ještě před druhou světovou válkou existovaly podněty ohledně možnosti nahradit píseň „Kde domov můj“ nějakou jinou skladbou, ale pro širokou veřejnost to vůbec nepřipadalo v úvahu. Ústavním zákonem z 13. března 1990 byla první sloka písně „Kde domov můj“ prohlášena za státní hymnu České republiky, což potvrdil zákon ze 17. prosince 1992.



K D E D O M O V M Ů J ?
Národní hymna česká.
Slova napsal Josef Kajetán Tyl.

Andante con moto. 2/4 = 88 1/2 *Sloužil František Škroup.*

1. Kde domov můj, kde domov můj? Vozá
2. Kde domov můj, kde domov můj? V kraji
hu - ti po in - li - nách, bo - ry ku - mi po ska-
záně - li bohu - mi - lém du - še u - tě vst - le

11. nách, v ná - de skví se, ja - ra květ, zeměský
ci - tom, my - si je - stu - záně - li a tu

ráj to ná po - hleď! A to je ta krá - sná
st tu vstánu smát: to je Če - chů ná - vne

ze - mě, ze - mě že - ská - domov
plé - mě, me - zi Če - chy - domov

můj, ze - mě že - ská - domov můj!
můj, me - zi Če - chy domov můj!

Prostá a nehledaná je krásná naše národní hymny. Co však vrací náky a hlasy k rodné půdě usláno je v několika těch slovech a tótech, jako nečtení dovede vzhledu, usláno je melodie, jak povznést dovedou její dětsky jednoduché, jako křídla, jaké verše!

Bohužel nezamýšlela naše národní hymna vždy tak, jak byla svými tvůrci složena. Bohem času vplouvaly se do ní četné chyby hudební i slovné. Přítomné vydání chce upozornit na zafixované chyby (mista, kde se vyskytují, jsou označena šikmo) a postarat se, aby celou národu československému mlá a drohá píseň hlaholila po všech vlastech našich v neporušené krásě slovně i hudební!

1.) Tento nepřiléhavý volný pohyb je předepsán v původním rukopise Škroupově; je tedy nesprávně zpívání hymny rozvlácné. — Počítání jest hláso nepříměřenější pátým tóninám B dur. — Píseň buď vždy zpívána jednotlivo.

2.) První tón má plnost dvoudobou; slovo „domov“ nurno zpívati osminou v ým rytmem.

3.) Slovo „směš“ poprvé má nou čtverdobou.

4.) Podruhé zni směš dle, podle noty půlové.

5.) Za slovem „směš“ nepřestáváme; náleží smyslem k dalším slovům „po lečnicích“ Podruhé při druhé síle.

6.) Na předložku „se“ zpíváme dva tóny (e-dis) a nikoliv až na další slabiku „ska“.

7.) Správný rytmus vyžaduje, aby slovo „skví“ znělo po dvě a půl doby.

8.) Správně sja květ, nikoli z jara květ.

9.) Správně zni, nikoli vznik.

10.) Náležitě vydržíme půlovou notu i následující pomalou čtverdobou.

11.) Slovo „zeměský“ zpíváme dvěma tóny (b-h), nářev vystupuje vzhledu na dis až při slově „ráje“.

12.) 158 rytmus jako při č. 7.

13.) Tónů jako při č. 10.

14.) Zde se hudební chybová v melodii. Slova „skvělá země“ nurno zpívati zvýšené (als, lis); slabika „skvě“ má tón dva (gis-als).

15.) Slabika „se“ zpívá se na dvou tótech (bis-cis).

16.) Na slabiku „se“ připadají dva tóny (cis-h).

17.) Zde má slabika „se“ pouze jediný tón (cis).

PREHELED POZNÁMEK.

A. I. Hrubé chyby slovné: č. 8, 9.
II. melodické: č. 6, 11, 14, 15.
B. III. Ostatní odchylky melodické: č. 16, 17.
IV. Nesprávný rytmus: č. 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 13.
V. Tempo, tónina: č. 1.

1918 it ordered military bands to play the Slovak anthem, 'Lightning over the Tatras' together with the Czech anthem. In order to dispel doubts as to whether this combination comprises a single anthem or two anthems, on 5 December 1930 the Czechoslovak government issued a resolution declaring that it was an integral national anthem. Before the Second World War, there were suggestions proposing that 'Where is my home?' might be replaced by another composition, but the general public rejected this move entirely. Under the Constitutional Act of 13 March 1990, the first verse of 'Where is my home?' was declared as the national anthem of the Czech Republic; this was reaffirmed in the Act of 17 December 1992.

F. Škroup – J. K. Tyl: Kde domov můj? Národní hymna česká. Tisk z roku 1918. / František Škroup – J. K. Tyl: Where is my home? Czech national anthem. Printed in 1918.



Při celkovém pohledu na státní symboly České republiky lze konstatovat, že pozoruhodným způsobem přibližují tisícileté dějiny státu. Malý znak připomíná středověké české království, hymna národní obrození v první polovině 19. století, vlajka Československo a podoba velkého znaku situaci při obnovení demokracie po revoluci 1989. Jistě by bylo možné vznášet k jednotlivým symbolům různé výhrady, ale jak v roce 1921 napsal Václav Vojtíšek: „měnění znaků nebylo by ke cti jejich ani k důstojnosti státu“. Pominout nelze ani skutečnost, že autorem oficiální výtvarné podoby současných symbolů je heraldik, který se v nejkritičtější dějinné situaci přihlásil do elitní jednotky exilové armády prezidenta Beneše ve Velké Británii.

A sweeping view of the symbols of the Czech Republic shows that they elucidate the thousand-year history of the state to us in a remarkable manner.

The small coat of arms recalls the medieval Kingdom of Bohemia, the anthem the national revival in the first half of the 19th century, the flag Czechoslovakia and the great coat of arms the situation during the restoration of democracy after the revolution in 1989. Certainly, various reservations could be expressed regarding the individual symbols, but as Václav Vojtíšek wrote in 1921: ‘changing the coats of arms would not be to their respect or the dignity of the state’. Nor can we ignore the fact that the author of the official design of the current symbols is a heraldist who, in the country’s critical hour, joined the elite unit of President Beneš’s exile army in the United Kingdom.



ZÁKLADNÍ LITERATURA

Česká panovnická a státní symbolika
(Czech Sovereigns' and State's Symbols),
Praha 2002

Milan Hlinomaz, Vývoj československé
státní symboliky 1918–1990, Sborník
archivních prací, 52/1, 1992, s. 81–184

Jozef Novák, Štátne znaky v Čechách a na
Slovensku dnes aj v minulosti, Bratisla-
va 1990

Rostislav Nový, K počátkům feudální
monarchie v Čechách II, K počátkům
českého znaku, Časopis Národního
muzea v Praze, 147, 1978, s. 147–172

Josef Petráň, Český znak, Praha 1970

Josef Plavec, František Škroup, Praha
1941

Zbyšek Svoboda, Česká státní a vojenská
symbolika (Czech State and Military
Symbols), Praha 1996

Zbyšek Svoboda, Československá státní
a vojenská symbolika, Praha 1991

Zbyšek Svoboda, Naše vlajka (Vznik
a vývoj české vlajky), Praha 2005

Václav Vojtíšek, Naše státní znaky (staré
i nynější), Praha 1921

BRIEF BIBLIOGRAPHY

Česká panovnická a státní symbolika
(Czech Sovereign and State Symbols),
Prague, 2002.

Milan Hlinomaz, Vývoj československé
státní symboliky 1918–1990 (Czechoslo-
vak State Symbols 1918–1990), Sborník
archivních prací, 52/1, 1992, pp. 81–184.

Jozef Novák, Štátne znaky v Čechách a na
Slovensku dnes aj v minulosti (State
Coats of Arms in Bohemia and in Slova-
kia, Then and Now), Bratislava 1990.

Rostislav Nový, K počátkům feudální
monarchie v Čechách II (The origins
of the feudal monarchy in Bohemia II),
K počátkům českého znaku (The
origins of the Czech Coat of Arms),
Časopis Národního muzea v Praze, 147,
1978, pp. 147–172.

Josef Petráň, Český znak (The Czech Coat
of Arms), Prague 1970.

Josef Plavec, František Škroup, Prague
1941.

Zbyšek Svoboda, Česká státní a vojenská
symbolika (Czech State and Military
Symbols), Prague 1996.

Zbyšek Svoboda, Československá státní
a vojenská symbolika (Czechoslovak
State and Military Symbols), Prague
1991.

Zbyšek Svoboda, Naše vlajka (Vznik
a vývoj české vlajky) (Our Flag - the
Origins and Development of the Czech
Flag), Prague 2005.

Václav Vojtíšek, Naše státní znaky (staré
i nynější) (Our State Coats of Arms, Old
and New), Prague 1921.





OBSAH

- 7 Velký státní znak
- 17 Malý státní znak
- 22 Státní barvy
- 26 Státní vlajka
- 30 Vlajka prezidenta republiky
- 34 Státní pečeť
- 38 Státní hymna
- 41 Základní literatura

CONTENTS

- 7 Great state coat of arms
- 17 Small state coat of arms
- 22 State colours
- 26 State flag
- 30 Flag of the President of the Republic
- 34 State seal
- 38 National anthem
- 41 Brief bibliography





SYMBOLY REPUBLIKY SYMBOLS OF THE CZECH REPUBLIC

PAVEL SEDLÁČEK

Kresby / Illustrated by Zdirad J. K. Čech
Grafická úprava / Graphic Design Filip Blažek, Studio Designiq
Odpovědná redaktorka / Editor-in-Chief Lucie Wittlichová
Jazyková redakce / Proofreading Milana Čechurová
Tisk / Printed by BESTIA spol. s r. o.

1. vydání / 1st edition

Vydal Úřad vlády České republiky, 2007
Published by the Office of the Government of the Czech Republic, 2007

ISBN 978-80-87041-29-1

